

Dvěma svazky *Slova a smyslu*, které předkládáme odborné veřejnosti, se redakce rozhodla připomenout životní jubileum literárního historika a editora Jiřího Brabce (nar. 28. 10. 1929). Je totiž, lapidárně řečeno, málo osobností v oboru literárněvědné bohemistiky, které by — navzdory křížovatkám a zákrutám druhé poloviny 20. století a prvních dekád století 21., jimiž bylo dáno Jiřímu Brabcovi jít — zanechaly tak výraznou a kontinuální stopu. Mnohé z nás — členů redakce *Slova a smyslu* i autorů, kteří do čísla přispěli — Jiří Brabec ovlivnil jako učitel; s většinou pak aktivně spolupracuje na řadě rozličných projektů, které rezonují v současné oborové diskusi a kladou podstatné metodologické otázky, stejně jako napomáhají vytvářet solidní, kriticky založený pramenný fundament pro oborové bádání.

Jubileum Jiřího Brabce jsme se tedy rozhodli připomenout dvěma svazky. Jednak zvláštním číslem, které obsahuje kompletní bibliografii jubilanta od počátků jeho odborného angažmá do současnosti (*Slovo a smysl. Bibliografie Jiřího Brabce 1951–2019*); bibliografii sestavili Michael Špirit, Jiří Flaišman a Michal Kosák. Vlastní 32. číslo *Slova a smyslu* pak na základě standardní kompozice přináší — zvláště v oddílech Studie, Skici a Retrospektivy — texty, které jednak z velké míry — obsahově i metodologicky — navazují na širokou škálu témat a postupů, kterým se Jiří Brabec v průběhu svého odborného života věnoval, jednak míří do oblastí vzdálenějších jubilantovu odbornému zájmu. Jejich společným rysem však zůstává vyjádření díky, přání pevného zdraví a mnoha dalších plodných debat, ať už na akademických fórech, nebo nad sklenkou vína, které jsou pro plnohodnotnou existenci našeho oboru zcela nezbytné.

Rubrika **Studie** tentokrát obsahuje čtyři články. V tom prvním se Michal Topor zaměřil na specifické téma: na to, jak filolog a umělecký kritik Richard Meszleny (Messer) reflektoval dílo a osobu Tomáše Garrigua Masaryka. Pozoruhodné jsou zvláště jeho interpretace Masarykových portrétů. Následující text se z ostatních vymyká nejen svým rozsahem, ale také způsoby, jimiž se vztahuje k jubilantovi. Petr Málek se soustředil na rok 1929, který nazval „rokem Weinerova *Lazebníka*“, a skrze síť tohoto a dalších důležitých a dobově reflektovaných literárních děl se snaží rekonstruovat nejen předivo významů jednotlivých textů, ale také širší kontext dobových poetik této fáze vývoje moderní a avantgardní literatury. Článek Josefa Vojvodíka se od interpretovaného literárního textu rovněž rozbíhá po drahách literárních a kulturních předobrazů, spojitostí a aluzí; tímto textem je několik básní z exilové sbírky Milady

Součkové *Alla Romana* (1966). Řím zde tvoří architektonický a kulturní palimpsest, ale rovněž místo zintenzivněného smyslového vnímání a pohnutí. Poslední studie, z pera Marie Škarpové, se zabývá opomíjeným tématem rorátních zpěvů, určených pro adventní ranní votivní mši k počtě Panny Marie. Autorka ukazuje, že zatímco hudební věda věnovala českým rorátům značnou pozornost, věda literární se spíše podílela na jejich zneviditelnění, a to i přesto, že v určitých etapách byly až instrumentalizovány nacionálním diskurzem.

Ve **Skicách** přinášíme šestici textů věnovaných literárněteoretickému myšlení Romana Ingardena a jeho souvislostem. Jde tedy o sevřený blok, který se v kontextu české teorie po čase opět vrací zejména k Ingardenovu ontologickému modelu literárního díla a jeho „místa nedourčenosti“ uvádí do někdy více (Jan Mukařovský, Felix Vodička a Pražská škola, Wolfgang Iser a recepční estetika ...), jindy méně (analytická filozofie jazyka, současné neurovědy...) zažitých kontextů. Vztahem Ingardena a Pražské školy se přímo zabývá trojice autorů: Petr A. Bílek se zaměřil na otázku, zda a jak Mukařovský „četl“ Ingardena, a zejména jak se vztáhl k jeho pojetí významu; Dobromir Grigorov si vzal několik Mukařovského až nedávno publikovaných textů z jubilejního máchovského roku 1936 a ukazuje na recepční aspekty Mukařovského myšlení, s využitím pohledu Reného Welleka a v kontrastu k teorii Romana Ingardena; David Skalický se zamýšlí nad současnými možnostmi inspirace v Ingardenově a Vodičkově pojetí konkretizace. Martin Kaplický promýšlí otázku, nakolik si jsou, či naopak nejsou blízké Ingardenovo a Iserovo pojetí interakce literárního textu se čtenářem. Vladimír Papoušek v kontextu teorie řečových aktů a současné analytické filozofie jazyka zvažuje sílu literárního textu jakožto svébytného performativně vznikajícího univerza, které možná fenomenologická ingardenovská představa vyplňování nedokáže adekvátně postihnout. Vlastimil Zuska se soustředil na úvodní fázi estetického prožitku v Ingardenově pojetí — zaujetí kvalitou a vstupní emoci, která je však u Ingardena spíše naznačena než zevrubně vyložena. Právě o to se Vlastimil Zuska pokouší s využitím jak některých fenomenologických teorií, tak poznatků současných neurověd, přičemž obojí se často ocitají v souzvuku.

Archivní rubrika tvoří další z dominant tohoto čísla — nejen rozsahově, ale už tím, že přináší tři samostatné celky. První z **Retrospektiv** je bohatě komentovaná edice části juvenilních deníků Karla Teigehe z let 1918 a 1919, připravená Janem Wiendlem. Libuše Heczková vybrala krátký text Marie Pujmanové z časopisu *Přítomnost* (1925), v němž autorka popisuje návštěvu pařížského nevěstince. Libuše Heczková tomuto článku předdeslala úvodní pojednání, v němž se zabývá dobovými „garsonkami“ (tj. emancipovanými ženami určitého stříhu) ve vztahu k psaní Marie Pujmanové. Třetí archivní celek tvoří úvodní studie a edice materiálů vztahujících se ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v roce 1967, které připravil Michal Bauer.

V **Kritických rozhledech** tentokrát Ondřej Koupil recenzuje sborník o jezuitské kultuře věnovaný k jubileu Josefu Vintrovi, Josef Vojvodík se zaměřil na novou knihu Adama Bžocha o nizozemském kulturním historikovi Johanu Huizingovi, Ladislav Futtera píše o obsáhlém výboru z prací Kurta Krolopa a Blanka Činátlová se kriticky vyrovnává s knihou Jakuba Česky o Bohumilu Hrabalovi. K recenzím je připojena zpráva ze 14. pražského interpretačního kolokvia věnovaného fikčním světům, kterou napsal Enrico Terrone.

Do rubriky **Překlad** jsme vybrali části knížky *Pomalí profesoři. Kritika kultury rychlosti v akademickém prostředí* (2016) kanadských literárních vědkyň Maggie Berg a Barbary K. Seeber. Autorky se kriticky dívají na současnou korporatizaci univerzit a na rychlost a výkonnost, z nichž se postupně stávají jediné parametry, které však mnoho nepřinášejí ani bádání, ani výuce. O tomto tématu bylo zejména v anglosaském prostředí napsáno mnohé — připomeňme například i do češtiny přeloženou knihu Marthy C. Nussbaum *Ne pro zisk* — ale naše autorky se jako první inspirují hnutím *slow* a současně nabízejí konkrétní myšlenky a techniky, které mají vysokoškolským učitelům i jejich studentům pomoci budovat prostředí, v němž se dá pěstovat nepovrchní, kritické myšlení. Překlad doplňujeme aktuální úvahou o formách vědění, kterou na půdě Filozofické fakulty UK pronesl Miroslav Petříček a která je v mnohém příkladem myšlení, jaké začíná v akademickém prostředí scházet.

Red.

